

MESTRADO EN

FILOSOFÍA, COÑECIMENTO E CIDADANÍA

GUÍA DOCENTE | 2026-27

BIOÉTICA ACTUAL

1. INFORMACIÓN BÁSICA

DESCRICIÓN

Bioética Actual, código P5251216, é unha materia optativa do Mestrado en Filosofía, Coñecemento e Cidadanía impartida durante o segundo semestre. Ten 3 créditos ECTS, 21 horas. Depende do Departamento de Filosofía e Antropoloxía.

PRERREQUISITOS

É conveniente ter superadas as materias previas da área de Filosofía Moral. Alternativamente, convén posuír coñecementos xerais sobre filosofía moral contemporánea.

IMPARTICIÓN

Profesor:

Idioma: Galego. Pode seguirse e realizárense as probas en castelán.

Horario: o previsto para o curso 2025-26 é luns de 17:30-19:00 e martes de 16:00-17:30 (docencia expositiva e interactiva) en febreiro e marzo. De todas as maneiras, o horario definitivo e oficial consta na páxina do Mestrado.

TUTORÍAS

Serán 6 horas semanais (presenciais e/ou telemáticas), fixadas ao comezo de cada semestre, que figurarán na páxina da USC, na secretaría do departamento de Filosofía e Antropoloxía e na porta do gabinete do/a docente.

2. SITUACIÓN DA MATERIA NA TITULACIÓN

BLOCO FORMATIVO EN QUE SE INTEGRA A MATERIA

Bioética Actual é unha optativa do mestrado Filosofía, Coñecemento e Cidadanía. As outras materias optativas ofertadas son: Linguaxe, representación e comunicación, O método etnográfico, Nacionalidade e movementos étnicos, Pensar o coñecemento, Filosofía e empresa, Arqueoloxía, antropoloxía, historia. Bioética Actual, polo seu contido, garda relación coas materias do itinerario 2 Cidadanía e Globalización. Fai parte do conxunto de materias impartidas pola área de Filosofía Moral: Cidadanía, xustiza e democracia, Xénero e teoría feminista, Éticas aplicadas.

PAPEL DA MATERIA DENTRO DO BLOCO

A materia preséntase como un curso de introdución á bioética actual, tomando como base a moral e a ética contemporáneas. O carácter da mesma e o nivel da exposición son os propios da reflexión filosófica, isto é, a argumentación e o estudo dos principios que permiten comprender o libre e solidario comportamento humano.

3. OBXECTIVOS DA MATERIA

Preténdese que a/o estudante:

- Adquiera coñecementos acerca das cuestións e as paradigmas da bioética contemporánea.
- Desenvolva a reflexión crítica e a capacidade resolutiva acerca de problemas éticos que se expoñen actualmente na práctica, a intervención e a experimentación nos campos médico e biolóxico.
- Adquiera destrezas de análises e de argumentación mediante o exame e o debate de casos, supostos e argumentos.
- Desenvolva habilidades de formulación de propostas e de resolución de problemas en relación coas cuestións formuladas.
- Mellore as capacidades comunicativas, oral e escrita, potenciando as destrezas para efectuar exposicións en público e realizar traballos por escrito.

COMPETENCIAS

1) Xerais

CX2 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos que adquieran para identificar, formular e resolver problemas dos nosos tempos.

CX1 - Que os estudantes adquieran capacidades e coñecementos para a análise crítica en relación a achegas investigadoras.

CX3 - Que os estudantes sexan capaces de transmitir coñecementos, ideas orixinais e solucións propostas.

CX4 - Que os estudantes estean capacitados para unha dinámica de reflexión con actitude proactiva e creativa na procura de solucións.

CX5 - Que os estudantes teñan habilidades para recoñecer, nos diversos saberes e na práctica social, cuestións e problemas susceptibles de ser abordados e resoltos.

2) Básicas

CB6 - Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.

CB7 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.

CB8 - Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.

CB9 - Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.

CB10 - Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida auto-dirixido ou autónomo.

3) Transversais

CT1 - Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación.

CT2 - Manexar e analizar criticamente fontes de documentación científica, bibliográfica e dixital.

CT3 - Valorar de forma crítica a información para a resolución de problemas.

CT4 - Promover o respecto aos dereitos humanos e á diversidade cultural e das persoas, así como desenvolver valores contra as desigualdades de xénero.

4) Específicas

CE1 - Coñecer e comprender formulacións filosóficas relacionadas cos ámbitos temáticos do máster.

CE2 - Desenvolver destrezas que permitan trasladar os coñecementos adquiridos ao ámbito da investigación.

CE3 - Adquirir habilidades para a transmisión e ensino de contidos filosóficos relacionados cos ámbitos temáticos do máster.

CE4 - Saber aplicar os coñecementos adquiridos na resolución de novos problemas.

CE5 - Ser capaz de: analizar e sintetizar, argumentar lxicamente, formular xuízos, e deliberar conforme a criterios éticos.

CE6 - Saber expresarse oralmente e por escrito, comunicar, debater e deliberar.

4. CONTIDOS

RESUMO

A Bioética: 1) xénese e perspectivas, 2) desenvolvemento e formulacións (espazos, métodos e debates), 3) temáticas, cuestións, debates (eutanasia e sexualidade). A última epígrafe, 4) interrogantes e reflexións, carece de contido, mais reflexa o fío aberto no ensino-aprendizaxe desta materia.

PLANO XERAL

1) BIOÉTICA: XÉNESE E PERSPECTIVAS

-----A moral, contexto da bioética

-----A ética, base da bioética

-----Principios éticos: da moral e a ética á bioética

-----Bioética: filosofía, bioloxía, medicina

2) BIOÉTICA: DESENVOLVEMENTO E FORMULACIÓNS

-----Espazos: biolóxico, médico

-----Metodoloxías: o principialismo

----- Autonomía, Beneficiencia

----- Non maleficencia, Xustiza

-----Debates: o paternalismo

3) BIOÉTICA: TEMÁTICAS, CUESTIÓNS, DEBATES

----- A eutanasia: debate moral e práctica médica

-----A sexualidade: debate moral e perspectivas sociais

-----Moral e sexo

-----Sexualidades e xéneros

-----Procreación Medicamente Asistida

4) BIOÉTICA: INTERROGANTES, REFLEXIÓNS

5. METODOLOXÍA DA DOCENCIA

Tanto a docencia como a avaliación requiren plena competencia lingüística, oral e escrita, nalgunha das linguas oficiais, galego ou castelán.

TRABALLO PRESENCIAL NAS AULAS

1.- Docencia expositiva: explicación dos contidos do programa polo profesor, aberta á participación, o confronto e o debate.

2.- Docencia interactiva: exercicios prácticos, consistentes primeiro na análise e a discusión, oral e en grupo, e despois no informe individual escrito (comentario e conclusións) acerca dun suposto, relacionado co tema explicado.

Actividades tutoriais grupais: 1ª) realización e avaliación dos exercicios prácticos (1ª semana); 2ª) preparación e realización do exame (4ª semana); e 3ª) valorización dos resultados do exame (6ª semana).

TRABALLO AUTÓNOMO DO/A ESTUDANTE

- 1.- Estudo: preparación da materia polo/a alumno/a, podendo usárense os materiais recomendados polo profesor ou, previa consulta a este, outros que respondan aos contidos da materia.
- 2.- Tutorías: consulta e seguimento singularizados ao dispor do/a alumno/a.

6. AVALIACIÓN

1) Avaliación continua

A avaliación continua inclúe (1) o desenvolvemento das sesións e (2) a realización dun exame.

A avaliación das sesións terá en conta a asistencia, a participación e os exercicios realizados. Poderá obterse até 1 punto por participación no total das sesións. Por cada informe presencial, realizado nunha sesión, poderá obterse até 1 punto. Por un informe non presencial poderá obterse até 1 punto. Competencias avaliadas: todas. En especial: Básicas, Transversais, CE6.

O exame será puntuado de 0 a 10. Competencias avaliadas: todas. En especial: Xerais, Específicas.

2) Exames finais

Para poder presentarse ao exame final será necesario realizar o 60% dos exercicios ou estar exento da asistencia ás aulas presenciais.

A superación da materia por medio da avaliación continua exclúe a posibilidade de presentarse ao exame final.

O exame será puntuado de 0 a 10. Competencias avaliadas: todas. En especial: Xerais, Específicas.

Os/as estudantes exentos de asistencia ás aulas presenciais, para superar a materia, deberán realizar os informes preceptivos (dando conta deles nunha sesión oral) e o exame final.

DIMENSIÓNS DA AVALIACIÓN

1) Avaliación continua

Para aprobar, será suficiente con superar 5 puntos e realizar o 80% das sesións. Non será necesario realizar o exame.

Para obter nota (notábel, sobresaliente, matrícula), será necesario realizar o exame. Neste caso, a puntuación mínima outorgada polo exame será 5.

A nota final será a media das puntuacións das sesións (de 0 a 10) e do exame (de 0 a 10), agregándose a puntuación (até 1 punto) obtida por participación.

2) Exames finais

Para poder presentarse ao exame final será necesario realizar o 60% dos exercicios ou estar exento da asistencia ás aulas presenciais.

A superación da materia por medio da avaliación continua exclúe a posibilidade de presentarse ao exame final.

A nota final será a media das puntuacións das sesións (de 0 a 10) e do exame (de 0 a 10), agregándose a puntuación (até 1 punto) obtida por participación.

ESIXENCIA DE ORIXINALIDADE

Se alguén copiar, en calquer momento, suspenderá o curso. Por copiar enténdese: (a) o plaxio, tentar facer pasar por texto escrito por un/ha algún texto escrito por outro (prácticas); (b) responder a cuestións no exame non de memoria, senón mediante o emprego de apuntamentos, bibliografía ou informacións, cuxo uso non está autorizado no exame, ou mediante substitucións sexa da persoa sexa do exercicio.

TEMPO DE ESTUDO E TRABALLO PERSOAL

Tempo de traballo: 75 horas (3 créditos ECTS). Estas horas repártense da seguinte maneira:

- 1) Horas presenciais semanais: 3 horas (docencia expositiva e interactiva). No total, 21 horas no semestre. Incluindo 3 horas de tutorías grupais, 24 horas no semestre.
- 2) Horas non presenciais semanais: 1 hora, recomendada para a lectura dos temas/textos. Aproximadamente, 7 horas no semestre.
- 3) Tempo de estudo semestral: 51 horas (traballo do/a alumno/a).

RECOMENDACIÓNS PARA SUPERAR A MATERIA

- 1) Lectura previa ás aulas, e releitura posterior, dos textos.
- 2) Asistencia e participación nas aulas, imprescindible na realización dos exercicios.
- 3) Preparación dos temas marcados seguindo as pautas indicadas.
- 4) Consulta de dúbidas nas aulas ou en tutorías.

7. BIBLIOGRAFÍA

1. BÁSICA

Hottois, G. & Missa, J.N. (dirs.): Nova enciclopedia de bioética. Universidade de Santiago de Compostela, Santiago de Compostela (2005).

2. COMPLEMENTARIA

Belliotti, R.: “La sexualidad”, in P. Singer (ed.), Compendio de ética. Alianza, Madrid (2010), 433-448.

Cortina, A. (ed): Diez conceptos clave en ética. EVD, Pamplona (1994).

De Lora, P. Justicia para los animales. La ética más allá de la humanidad. Alianza Editorial, Madrid (2003).

Ferrater Mora, J.: Ética aplicada. Alianza Editorial, Madrid (1996).

Guisán, E.: Introducción a la ética. Cátedra, Madrid (2010).

Llano, Alejandro: La vida lograda. Ariel, Barcelona (2002).

hooks, b., A vontade de cambiar: homes, masculinidade e amor. Laiovento, Santiago de Compostela (2023).

Illouz, E., Por qué duele el amor. Katz, Madrid (2012).

Oliveira, Chis e Traba, Amada: Ám@me. Galaxia, Vigo (2018).

- Precht, Richard David: El amor. Un sentimiento desordenado. Siruela, Madrid (2012).
- Sádaba, J.: Diccionario de Ética. Planeta, Barcelona (1997).
- Sádaba, J.: El amor y sus formas. Península, Barcelona (2010).
- Singer, P. (ed.): Compendio de ética. Alianza, Madrid (2010).
- Singer, P.: Ética práctica. Ariel, Barcelona (1984).
- Soto, L. G.: “Una idea de moral”, in Ágora. Papeles de filosofía 20/1. Universidade de Santiago de Compostela, Santiago de Compostela (2001), 221-229.
- Soto, L. G. & Sánchez Fernández de la Vega, C.: “Verdad y atención al enfermo terminal”, in Revista de Filosofía 38/1. Universidad Complutense, Madrid (2013), 139-158.

Ademais, ao longo do curso, facilitarase bibliografía específica para temas e/ou cuestións concretos.

8. OBSERVACIÓNS

Polo que respecta á actividade formativa (desenvolvemento da docencia, realización de probas, etc.), serán de aplicación todas as disposicións da USC (Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións, etc.) e da lexislación xeral atinentes.

Nomeadamente, chámase a atención sobre:

- 1) Perspectiva de xénero: Recoméndase facer uso da linguaxe non sexista, tanto no traballo cotiá de aula como nos traballos académicos encomendados, segundo as recomendacións da USC.
- 2) Ferramentas tecnolóxicas institucionais: é obrigado o emprego da conta de correo electrónico rai.usc. Esta conta será necesaria para acceder a calquera dos servizos facilitados pola USC (Campus Virtual, Teams, Secretaría Virtual, etc.). Non se contestará

ningunha comunicación realizada dende unha conta de correo electrónico allea á USC.

3) Non se poderá empregar o de teléfono móbil, computadora, tablet ou aparello similar, salvo cando se use como instrumento de traballo seguindo as indicacións dadas polo/a docente, responsabilizándose o alumnado das consecuencias legais e académicas que poidan derivarse dun emprego non axeitado.

4) Obrigatoriedade do cumprimento da Normativa de protección de datos.

5) Os materiais elaborados polo docente están protexidos pola normativa de protección da propiedade intelectual e dereitos de autor de tal xeito que non se poden divulgar ou facer accesibles sen autorización do autor.

6) O estudantado con necesidades específicas de apoio educativo e/ou discapacidade deberá poñerse en contacto co Servizo de Participación e Inclusión Universitaria (SEPIU) e enviar a solicitude de adaptacións a través do formulario dispoñible na web do SEPIU ou na secretaría virtual do alumnado. Máis información no email sepiu.santiago@usc.gal ou nos teléfonos 881 812 859/ 881 812 858